

22. Třetí přikázání: Otevírám dveře svého nitra

Téma setkání:

Další způsob naplňování třetího přikázání je posvěcování života modlitbou. Děti si mají uvědomit i jiné než účelové vnímání světa a druhých lidí, objevit modlitbu jako vyjádření vlastního vztahu k Bohu a budovat si důvěru, se kterou mohou v rozhovoru s Bohem prožívat různé situace svého života a vyjadřovat své prosby, díky, nářky i chválu. Děti si mají znovu uvědomit a být ujistiány o tom, že modlitba není odříkávání slov nebo plnění povinností, ale možnost prožívat svůj život ve vztahu k Bohu. Každá chvíle života se tak může stát pohnutkou k modlitbě. Téma volně navazuje na setkání 8.3.13 Kristus ve mně.

Vzdělávací oblasti a průřezová témata:

Umění a kultura: umění jako prostředek pro vyjádření emocí, pocitů, nálad, fantazie, představa osobních zkušeností; OSV – dovednosti pro pozitivní naladění mysli a dobrý vztah k sobě samému; řeč těla, řeč zvuků a slov, řeč prostředí vytvářeného člověkem, řeč lidských skutků; MKV – poznávání vlastního kulturního zakotvení.

Cíle setkání:

Děti mají udělat zkušenost, že modlitba není odříkávání textu, ale výraz našeho postoje k Bohu a mají prohloubit svou zkušenost „cvičením ztišení“ jako předpokladem vnitřní modlitby.

Děti si mají uvědomit různé postoje, které lze v modlitbě vyjádřit: děkování, prosba, nářek, chvála.

METODICKÝ POSTUP

1. Úvodní činnosti

* Modlitba a realita

Cíl: Děti si mají ujasnit své aktuální postoje k modlitbě a porovnat je se svými spolužáky.

Pomůcky: pracovní listy

Vyplň a porovnej

Děti vyplní dotazník na pracovním listu, ve kterém jsou následující otázky:

1. Jsi děvče, chlapec? 2. Modlíš se pravidelně, někdy, zřídka, vůbec? 3. Když se nemodlíš. Jaký důvod k tomu máš? 4. Když se modlíš. Kdy se modlíš nejčastěji? 5. V jakých situacích se nejčastěji modlíš? 6. Jak se nejraději modlíš? 7. Kdo tě naučil se modlit? 8. Kde se nejraději modlíš? 9. Jaké máš zkušenosti s modlitbou? 10. Myslíš si, že lidé, kteří se modlí, jsou šťastnější? 11. Jakou modlitbu by sis přál(a) v hodině náboženství, aby ti vyhovovala?

Jednotlivé otázky pak čteme a děti se mohou hlásit. Děti se také mohou podle jednotlivých otázek rozdělovat do skupin, které jsou si nejbližší, například skupina dětí, která se modlí a která se nemodlí. Skupina, která se modlí pravidelně – někdy – zřídka – vůbec. Apod.

O nejednoznačných otázkách mohou děti diskutovat. Z diskuze mohou také vzejít postřehy k tomu, jak by si děti představovaly společnou modlitbu v tomto předmětu. Jejich rozhodnutí respektujeme a pokud se skupina dohodne na něčem konstruktivním a realizovatelném, můžeme jim pomoci to zorganizovat nejlépe hned, nebo tak, že si dvojice dětí vezme modlitbu příští setkání na starosti a připraví ji.

Co je modlitba

Děti se rozdělí do skupin a každá z nich připraví odpověď na některou z těchto otázek:

- Když se řekne modlitba, jaká další slova vás napadají?
- Jaké modlitby znáš?
- Co je to modlitba?
- K čemu je podle tebe dobrá modlitba?
- Jaká má být modlitba?
- Znáš někoho, kdo se modlí? Co je ti na jeho modlitbě sympatické a co ne.

Písňe, obrazy, texty, které jsou modlitbou

Na internetu mohou děti vyhledávat písňe nebo jiná umělecká díla, která se týkají tématu modlitba. Ve vyhledávači najdeme například písňe Modlitba pro Martu zpěvačky Marty Kubišové, Modlitba za vodu skupiny Hradišťan, ale také písňe, které se sice modlitba jmenují, ale její význam posunují. Modlitbami v původním významu jsou gospels nebo některé písňe Boba Marleyho. Když narazíme na rozporuplnou, ale u dětí oblíbenou písňe, je dobré se u ní zastavit a diskutovat o ní.

Aktivita poskytne realistický obraz o tom, co děti vědí, co si představují nebo co se aktuálně dává do souvislosti s tématem modlitba.

2. Vlastní téma

*** Modlitba je cesta do hloubky**

Cíl: Děti si mají ujasnit, že modlitba není výkonem, ale výrazem postoje k Bohu, které začíná schopností „zahledět se do hloubky“ a ztišit se.

Pomůcky: pracovní listy, nádoba s vodou

Tři pírká

Rozdáme dětem pracovní listy a přečteme text pohádky.

Byl jeden král a měl tři syny. Dva starší byli hluční a mnohomylní a mysleli si, jak nejsou chytří a bystří. Tomu nejmladšímu pak říkali hloupý princ. Když král zestárnul a poznal, že jeho život končí, chtěl jednomu ze svých synů předat vládu. Zavolał si je tedy k sobě a řekl: „Králem se stane ten, kdo mi přinese ten nejjemnější a nejvzácnější koberec.“

Aby se princové neháďali, vyhodil do vzduchu tři pírká a řekl: „Vydáte se tím směrem, kterým poletí.“ První pírkó letělo na východ, druhé na západ a třetí pírkó neletělo nikam. Sněslo se nejmladšímu princovi k nohám a zůstalo tam ležet. Oba starší se svým bratrovi vysmáli, nasedli na koně a s velkou rychlostí a křikem odjeli pryč. Nejmladší princ se smutně díval, kam jeho pírkó dopadlo. Najednou zpozoroval, že v zemi jsou ukryté dveře. Otevřel je a uviděl schody do podzemí.

Sestoupil po nich dolů a ocitl se před dalšími dveřmi. Zaklepal na ně a vešel. Uvnitř seděla velká tlustá ropucha a kolem sebe měla své malé ropuší děti. Ropucha se prince zeptala, co jej k ní přivádí, a on jí vše po pravdě vyprávěl. „Mám přinést ten nejvzácnější a nejjemnější koberec.“ skončil své vyprávění. Ropucha pak vytáhla z truhly koberec a dala jej princovi.

Byl tak krásný, že na širém světě nebylo nic vzácnějšího a jemnějšího. Princ poděkoval a vrátil se zpátky na zem. Za nějaký čas se vrátili také bratři. Mysleli, že jejich bratr nepřinese nic, tak sebrali šátek první ženě, kterou potkali, a s velkými řečmi, jak bylo těžké a namáhavé jej získat, jej položili před krále. Také nejmladší princ položil před krále svůj koberec a nebylo krásnějšího a vzácnějšího.

Král užasł a řekl: „Podle mého slova patří království mému nejmladšímu synovi.“ Ale dva starší nechtěli, aby se hlupák stal králem a křičeli. Nenechali otce tak dlouho v klidu, dokud své slovo neodvolal a vyhlásil další úkol.

„Králem se stane ten, kdo mi přinese ten nejkrásnější prsten,“ řekl a hodil do vzduchu tři pírká.

První pírkó letělo na východ, druhé na západ a třetí pírkó se opět sněslo třetímu princovi k nohám. Starší bratři se svým bratrovi vysmáli, nasedli na koně a s velkou rychlostí a křikem zmizeli v dálce. Nejmladší u svého pírká chvíli poseděl, pak otevřel dveře a vydal se do podzemí. Zaklepal na dveře, vešel a ropucha, kolem které poskakovaly malé žabky, se zeptala: „Co tě ke mně přivádí?“ Princ jí vše po pravdě vypověděl a nakonec řekl: „Mám přinést ten nejkrásnější prsten.“ Ropucha se podivila, vzala truhlici, vytáhla z ní prsten tak krásný, jaký svět ještě nespatrił, a podala jej princovi. Princ prsten vzal, poděkoval a vrátil se zpátky na zem.

Za nějaký čas se vrátili také princovi bratři. Mysleli, že jejich bratr, který zůstal doma, nemůže nic přinést, tak stáhli první švadleně z vesnice z prstu náprstek a s velkými řečmi, jak bylo těžké a namáhavé jej získat, jej odevzdali králi. Když král uviděl prsten, který přinesl jeho nejmladší, řekl: „Nejmladší princ se stane králem.“ Ale dva starší mu to vymlouvali a nedali mu pokoj, dokud své slovo neodvolal, znovu rozfoukl pírká a vyhlásil další úkol: „Králem se stane ten, kdo si přivede nejkrásnější ženu.“

První pírkó letělo zase na východ, druhé na západ a třetí se zase sněslo nejmladšímu k nohám. Starší bratři nasedli na koně, s velkou rychlostí a křikem zmizeli v dálce. Nejmladší pak sestoupil po schodech do sklepení. Tam potřetí zaklepal na dveře, vstoupil opět ropuše vše vyprávěl. „Mám si přivést tu nejkrásnější ženu, budoucí královnou.“

Ropucha se zamyslela: „Nejkrásnější ženu? No, tu zrovna po ruce nemám, ale dobře, máš ji mít!“ Pak dala princovi pokladnici a řekla: „Je v ní šest myší a ještě si k nim vyber jednu z mých dcer.“

„Na co mi to všechno bude?“ pomysleł si princ, ale pak jednu žabku chytil a dal do krabičky. Najednou se krabička proměnila v kočár, z myší se stali koně a žabka se proměnila v překrásnou princeznu. Byla tak krásná, že ji princ políbil, poděkoval, osedlal koně a vrátil se ke králi. Jeho bratři se vrátili také a vezli s sebou první lepší děvčata, která ve vesnici pod zámek potkali.

Když král uviděl, jak v kočáře přijíždí jeho nejmladší syn s překrásnou dívkou, řekl:

„Králem se stane můj nejmladší syn!“ Dva starší zase začali křičet a nerozhodný král vyhlásil nový úkol: „Královnou se stane ta, která proskočí prstenem zavěšeným u stropu.“ Starší bratři mysleli, že jejich selské dívky to dokážou a princova křehká žena si ublíží, ale mylíli se. Jejich ženy si polámaly ruce a nohy a žena nejmladšího prince vyskočila do výšky lehce a půvabně jako žabka. Tak se stal hloupý princ králem a vládl se svou ženou moudře a spravedlivě až do smrti.

(Podle pohádky bratřů Grimmů)

Přemýšlíme:

Co může mít pohádka společného s tématem modlitba?

Pohádka může být alegorický příběh o tom, jaká má být modlitba. První dva synové jsou hluchí a povrchní. K jejich životu patří rychlost, pohyb, snadné získávání věcí pro svou potřebu. Je to, jako když místo modlitby odříkáváme mechanicky naučená slova, aby nepříjemné věci rychle proběhly. Zůstáváme na povrchu, nemáme čas na přemýšlení o smyslu a souvislostech. Třetí syn, i když zůstává doma, objevuje a jen tak bez zásluh a námahy dostává nejvíce. Objevil totiž poklad, který je ukrytý v hloubce.

Položíme dětem další otázku:

- Kdyby měly pomoci této pohádky vymyslet definici modlitby, jak by zněla?
- Děti mohou pracovat ve dvojicích a své návrhy zapsat do sešitů. Pak si je přečteme, příp. se dohodneme nebo vytvoříme „definici“, která je přijatelná pro všechny. Např. Modlitba je cesta do hloubky. Modlitba je nezasloužený dar. Modlitba je cesta k bohatství života. Modlitba je objevování toho, co je ukryté. Modlitba je setkání s někým neznámým, komu mohu všechno popravdě vyprávět. Modlitba je setkání s někým, kdo obdarovává. Apod.

Zkušenost ticha

S podobným cílem můžeme v menší skupině pracovat s následujícím příběhem. Při vyprávění se můžeme posadit do kruhu nebo k jednomu stolu a doprostřed položit větší skleněnou nádobu s vodou.

Jeden muž uslyšel o poustevníkovi. Nemohl pochopit, proč někdo chce žít v samotě a odloučenosti. Vydal se tedy na cestu, aby se poustevníka zeptal. Když k němu přišel, položil mu otázku a poustevník ho zavedl ke studánce. Vzal kámen, hodil ho do vody a zeptal se: „Co tam vidíš?“

V této chvíli zčeříme prstem vodní hladinu a děti si ji mohou podávat po kruhu. Děti mohou říkat, co tam vidí. Pak nádobu položíme doprostřed a pokračujeme ve vyprávění.

Muž řekl: „Nic, jen vodu a na ní vlnky.“ Poustevník chvíli čekal a pak požádal cizince, aby se podíval znovu. „Co tam vidíš teď?“ Člověk se naklonil na hladinu.

Děti se mohou také naklonit nad hladinu a říkat, co vidí.

On řekl: „Teď vidím sám sebe. Vidím svůj obraz na klidné hladině. Zřetelně poznávám svůj obličej.“ „Vidíš,“ odpověděl poustevník, „toto je ovoce ticha.“

Na závěr si mohou děti podávat nádobu tak, že každý bude čekat, dokud se vodní hladina v jeho ruce neuklidní. Až zřetelně zahlédne svůj obraz, pošle ji dál.

Cvičení ticha

Pokud je to vzhledem k atmosféře ve skupině vhodné, zařadíme cvičení vedoucí ke ztišení:

Posadíme se zcela uvolněně a zavřeme oči. Představíme si následující obraz: Stojíme nahoře na pohyblivých schodech a pomalu sjíždíme do hloubky, schod za schodem, patro za patrem. Pomalu sjíždíme hlouběji a hlouběji, až na své nejhlubší místo. Tady jsme sami sebou, tady nás nikdo neruší. Jaké je to místo?

Až přijde čas je opustit, postavíme se zase na schody a budeme pomalu stoupat vzhůru. Schod za schodem, patro za patrem, tak dlouho, dokud nebudeme mít pod nohama pevnou zem a kolem sebe světlo. Pak můžeme oči otevřít.

Může následovat rozhovor:

- Jaké to bylo? Co bylo příjemné a co nepříjemné? Vybavily se vám barvy, zvuky, vůně, slova?
- Jak vypadalo místo „v hlubinách“? Bylo příjemné nebo nepříjemné, bezpečné, neznámé? Pozitivní nebo negativní pocit z této „vlastní hlubiny“ souvisí s mírou sebezpětí. Není vhodné výpovědi dětí ani komentovat, ani opravovat.

Děti mohou do sešitu své asociace znázornit. Sloupce obdélníků mohou podobně jako jednotlivé schody vedoucí do hlubiny vybarvit nebo vyplnit tvary a ornamenty, které jim připadají vhodné.

Tato „nejhlubší hlubina našeho nitra“ je místem setkání s Bohem, kterému můžeme s důvěrou vyprávět o všem, co prožíváme, co nám dělá radost i co nás trápí.

Patro dveří do nitra

Podle textu v učebnici na s. 61 čteme jednotlivé kroky, kterými si můžeme otevírat dveře sami k sobě do svého nitra. S každým z nich pracujeme následujícím způsobem:

První krok – ticho:

- Má někdo z dětí podobnou zkušenost?
- K čemu je dobré ticho? Kdo potřebuje ticho, např. nemocný, aby se uzdravil apod.
- Ticho je důležité pro život. Vyhlásíme „Tři minuty ticha za hluk světa“.

Druhý krok – dýchání:

- Má někdo z dětí podobnou zkušenost?
- Zkusíme tak dlouho zadržet dech, jak to jen půjde.
- Zkusíme se vědomě zhluboka nadechnout a vydechnout. Bez dýchání bychom nemohli žít.

Třetí krok – naslouchání:

- Má někdo z dětí podobnou zkušenost?
- Pošleme po kruhu gong s dlouhým dozvukem a posloucháme, jak zní. Když se děti vystřídají, zeptáme se: Kdo podle nich vytvořil nejsilnější zvuk? Kdo nejjemnější?

Čtvrtý krok – dívání se:

- Má někdo z dětí podobnou zkušenost?
- Zavřeme oči. Jaké obrazy, barvy se nám vybaví, než dozní zvuk předcházejí tónu?

Pátý krok – postoj:

- Má někdo z dětí podobnou zkušenost?
- Mají děti svá místa, kde je jim dobře?
- V menší skupině mohou děti na chvíli zaujmout polohu, která jim je příjemná.

V této poloze můžeme všech pět uvedených kroků zopakovat: Ztišíme se, zhluboka se nadechneme a vydechneme, zavřeme oči a zaposloucháme se do dozvuku tónu.

Cvičení můžeme zakončit slovy: **Každý sám za sebe smí být takto před Bohem a poznávat, jak dobrý by mohl být. Nemusíme nic skrývat, ani nic přikrašlovat.**

* Modlitba je vztah

Cíl: Děti si mají uvědomit další charakteristiku modlitby, totiž že je vyjádřením vztahu s Bohem, který je velikým obdarováním a přináší do života nesmírné bohatství.

Pomůcky: pracovní listy

Malý princ a liška

Rozdáme pracovní listy a přečteme si úryvek z knihy Antoine de Saint Exupéryho Malý princ:

Liška umlkla a dlouho se dívala na malého prince.

„Ochoč si mě, prosím!“ řekla.

„Velmi rád,“ odpověděl malý princ, „ale nemám moc času. Musím objevit přátele a poznat spoustu věcí.“

„Známe jen ty věci, které si ochočíme,“ řekla liška. Lidé už nemají čas, aby něco poznávali. Kupují u obchodníku věci úplně hotové. Ale poněvadž přátelé nejsou na prodej, nemají přátel. Chceš-li přátele, ochoč si mě!“

„Co mám dělat?“ zeptal se malý princ.

„Musíš být hodně trpělivý,“ odpověděla liška. „Sedneš si nejprve kousek ode mne, takhle do trávy. Já se budu na tebe po očku dívat, ale ty nebudeš nic říkat. Řeč je pramenem nedorozumění. Každý den si však budeš moci sednout trochu blíž...“

Druhý den přišel malý princ zas.

„Bylo by lépe, kdybys přicházel vždycky ve stejnou hodinu,“ řekla liška. „Přijdeš-li například ve čtyři hodiny odpoledne, již od tří hodin budu šťastná. Čím více čas pokročí, tím budu šťastnější. Ve čtyři hodiny budu už rozechvělá a neklidná; objevím cenu štěstí! Ale budeš-li přicházet v různou dobu, nebudu nikdy vědět, v kterou hodinu vyzdobit své srdce... Je třeba zachovávat řád.“

„Co to je řád?“ řekl malý princ.

„To je také něco moc zapomenutého,“ odpověděla liška, „to, co odlišuje jeden den od druhého, jednu hodinu od druhé. Moji lovci například zachovávají také řád. Tančí každý čtvrtek s děvčaty z vesnice. Každý čtvrtek je tedy nádherný den! Jdu na procházku až do vinice. Kdyby lovci tančili kdykoliv, všechny dny by se podobaly jeden druhému a neměla bych vůbec prázdniny.“

Tak si malý princ ochočil lišku.

(Antoine de Saint Exupéry, Malý princ)

Položíme dětem otázku: Co udělal malý princ, když si chtěl ochočil lišku? Co je třeba, aby mezi nimi vzniklo pouto – vytvořil se vztah? Odpovědi zapisujeme na tabuli:

- mít čas
- být hodně trpělivý
- přicházet pravidelně
- dívat se a nic neříkat
- tiše čekat
- pomalu se přibližovat
- dávat druhému prostor

Platí to o vztazích mezi lidmi. Modlitba je vztah k Bohu – co z toho vyplývá pro vztah k Bohu? Modlit se přepokládá totéž. Čteme jednotlivá slova a diskutujeme o tom, co mohou konkrétního znamenat pro vztah k Bohu, pro modlitbu.

Jakub vymyslel modlitbu

Jako motivační text k úvahám o modlitbě jako o vztahu, můžeme vybrat i následující text. Je to dialog pětiletého Jakub s otcem.

Zahrada u domu. Pětiletý Jakub se houpá na houpačce a povídá si pro sebe do rytmu: Já jsem tu. Ty jsi tu. My jsme oba tu. A ještě jednou. Já jsem tu. Ty jsi tu. My jsme oba tu. Hm!

Nechá houpačku dohoupat, až se zastaví a řekne: A když nic nedělám. Když jsem úplně potichu. Tak já jsem tu. Ty jsi tu. My jsme oba tu. Platí! Vychází to!

Začne se znovu houpat a dál říká. Já jsem tu. Ty jsi tu. My jsme oba tu.

Táta se vrací z práce, zaposlouchá se a řekne: Jasně, že jsi tady, Jakube.

Jakub se nenechá rušit: Ahoj! ...Já jsem tu. Ty jsi tu. My jsme oba tu.

Táta se zastaví: Copak je to za nové rozpočítadlo?

Jakub: To není žádné rozpočítadlo. To je něco úplně jiného! To je modlitba, kterou jsem právě vynalezl!

Táta: Modlitba?

Jakub: Víš. Modlitby ze školky jsou nudné. A večer doma taky. Jsou pořád stejné nebo když ujdou, tak se hodí třeba jen k jídlu nebo na ráno, když nemám čas. Vynalezl jsem modlitbu, která se hodí ke všemu. Řeknu ti ji, chceš?

Táta: No, to jsem zvědavý.

Jakub: Dobrý Bože! Já jsem tu. Ty jsi tu. My jsme oba tu.

Táta nechápavě: No. A dál?

Jakub: Dál už nic. To přece stačí.

Táta: No, je to docela neobvyklé.

Jakub vysvětluje: Přece když řeknu: Dobrý Bože, pomyslí si: Aha, Jakub mě volá. Musím jít za ním. Já jsem tu. Ty jsi tu. Jasně, ne? Bůh je přece všude – maminka to říkala.

Táta souhlasně pokývá hlavou: Jasně, maminka má pravdu.

Jakub: No a když já jsem tu a Bůh je tu, tak jsme oba tu – to je hezké, ne? A navíc to platí pořád. Při hraní, při jídle, při houpání, dokonce i když nic nedělám – právě to testuju!

Táta se zamyslí: Vypadá to, že máš pravdu.

Jakub: Jestli se ti moje modlitba líbí, dám ti ji.

Táta překvapeně: Ó, děkuji!

Jakub: Můžeme ji říkat společně, každý tam, kde právě budeme. Myslíš, že se ti bude hodit taky do práce?

Táta: Myslím, že ano.

Jakub: A do autobusu?

Táta: Myslím, že taky.

Jakub: Víš co, tati, hned zítra to otestuj a večer mi povíš, jestli to vyšlo.

Táta nadšeně: Tak dobře. Uděláme pokus.

Jakub se ujišťuje: Ale, tati, zapamatoval sis to dobře?

Táta: Jasně. Dobrý Bože, já jsem tu. Ty jsi tu. My jsme oba tu.

(Martin Jäggle, Lene Mayer-Skumanz, Mit Kinder über den Glauben reden)

Přemýšlíme:

- Máte nějakou oblíbenou modlitbu?
- Zkuste vymyslet modlitbu, která by vyhovovala vám.
- Co se podařilo malému Jakubovi v jeho modlitbě vystihnout?

Oba texty směřují ke sdělení:

Vztahy k druhým lidem nesmírně obohacují náš život. Mít přátele, na které se můžeme spolehnout, těšit se na setkání, dávat si navzájem prostor přináší do života nesmírné bohatství. Život bez vzájemných vztahů by byl šedý a nudný.

Modlitba je zvláštní projev vztahu člověka k Bohu. Na jedné straně je Bůh, na druhé člověk. Všichni lidé bez rozdílu názorů i náboženství hledají Boha a jako křesťané věříme, že Bůh volá člověka „neúnavně“ jako první. I když na něj člověk zapomene nebo se honí za něčím jiným, i když jej obviňuje za svá selhání nebo je mu to jedno a nepřemýšlí o něm – Bůh člověka stále zve k setkání s ním v modlitbě.

Moci prožívat život také se vztahem k Bohu je veliký dar, který přináší do života nesmírné bohatství. Aby vzniklo přátelství, je třeba vůle obou stran. Že Bůh chce být s člověkem, je veliká milost.

* Praxe modlitby

Cíl: Děti si mají uvědomit další charakteristiku modlitby, totiž že je vyjádřením vztahu s Bohem, který je velikým obdarováním a přináší do života nesmírné bohatství.

Pomůcky: pracovní listy, gong s delším dozvukem nebo „tibetskou mísu“

Jak se lidé modlí

Na fotografiích z pracovních listů jsou zachyceni lidé různých národností i vyznání při modlitbě. Společně, ve skupinách nebo jednotlivě pracujeme s fotografiemi následujícím způsobem:

Podle jakých gest poznáme, že se člověk nebo lidé modlí?

Jak by mohla znít slova jeho/jejich modlitby?

Jak by mohla znít tvá modlitba za něj/za ně?

Výpovědi děti si přečteme.

Do sešitu nebo na tabuli zapíšeme gesta a postoje, které jsou z fotografií patrné, případně je doplníme o další možnosti, které známe, a přemýšlíme, co jednotlivá gesta znamenají. Modlit se dá rukama, nohama, tělem, slovy, tancem, zpěvem, v tichu apod. Můžeme hovořit o dalších způsobech modlitby, se kterou se děti setkaly.

Zkušenosti s modlitbou

Na pracovním listu najdeme text, kterým Anselm Grün popisuje své zkušenosti s modlitbou. Jsou to prostá a jednoduchá slova, která dětem přiblíží souvislost modlitby se životem.

- Hovoříme o tom, jakou zkušenost mají s modlitbou ony.
- Hovoříme o tom, jak děti prožívají, nebo jak by si představovaly své ranní, večerní modlitby, nebo modlitby během dne, které by jim vyhovovaly.

Práce s textem modlitby Antoine de Saint Exupéryho:

- Děti si mohou podtrhnout ty části, které jsou jim blízké.
- Děti mohou text zkrátit jen na tři věty, které jim připadají nejdůležitější.
- Děti si podle ní mohou vytvořit svou modlitbu nebo společnou modlitbu skupiny tak, že každá dvojice vytvoří jednu část apod.

Kdy a jak jsem se naposledy modlil(a)?

Hovoříme o tom, kdy se kdo naposledy modlil. Při jaké příležitosti to bylo? Na slova této modlitby si děti mohou vzpomenout a samy pro sebe si je zapsat do sešitu.

Druhy modlitby

Děti se rozdělí do čtyř skupin. Každá si připraví pro ostatní pojednání o jednom druhu modlitby podle učebnice na s. 63. Tak bude mít jedna skupina na starosti prosby a další pak díky, nářek a chvály.

Prezentace bude mít tyto části:

- Příklady situací, kdy se člověk takovým způsobem obrací k Bohu. Jsou volným pokračováním první části textu v učebnici, např. Jsem-li sám a potřebuji pomoc. Jsem-li se svými silami u konce. Nevím-li už jak dál. Apod.
- Četba žalmu.
- Ukázka gest, které vystihují tento druh modlitby, příp. žalm znázornit dramatizací tak, že jeden čte a druhý nebo ostatní vyjádří jeho obsah gestem nebo postojem.

Podle rozlišení na díky, prosby, nářky a chvály mohou děti rozdělit také fotografie modlících se lidí.

Kromě osobní modlitby rozlišujeme ještě tradiční modlitby. Tradiční modlitby jsou pokladem víry mnoha generací. Mnoho lidí však má problém s ustálenými formulacemi těchto modliteb právě proto, že nevidí jejich souvislost se svým životem. Pochopit slova těchto modliteb mnohdy znamená už mít určitou životní

zkušenost a odstranit slovní klíše, která se za nimi mohou skrývat, což se může stát celoživotní výzvou. Nejcennější modlitbou je modlitba „Otče náš“, kterou své učedníky, a tím i nás naučil Ježíš a modlí se jí s námi.

Když modlitba nepomáhá

Rozdáme dětem pracovní listy a přečteme dětem biblický text L 11,9–10:

„Proste a bude vám dáno; hleďte a naleznete; tlučte a bude vám otevřeno. Neboť každý, kdo prosí, dostává, a kdo hledá, nalézá, a kdo tluče, tomu bude otevřeno.“

- Vyzveme děti, že si mohou zapsat do sešitu prosbu, se kterou se setkaly u někoho jiného nebo kterou v poslední době vyslovily vůči Bohu. Nabídka takových modliteb je v horní části pracovního listu. Děti si své výpovědi mohou navzájem přečíst.
„Dej, ať se uzdraví!“ „Pane Bože, dej, ať si toho nevšimne. Já už to nikdy neudělám.“ „Prosíme, Bože, ať se nám vyhnou povodně! Prosíme tě, vyslyš nás.“ „Zaříd, prosím, ať dostanu k narozeninám nový mobil.“ „Dej, ať se do mne zamiluje!“ „Dej, ať tu zkoušku udělám.“
- Pak se zeptáme: Dostalo se vám pomoci? Změnilo se něco?
Hovoříme o tom, zda máme nějakou zkušenost z vyplněním prosby a vyřešením situace, nebo s tím, že se nic nezměnilo, nebo to dopadlo špatně. Různé reakce na „nevyslyšení modlitby“ najdeme v dolní části pracovního listu.

„Bůh není! Nevyslyšel moji modlitbu!“ Modlitba je pro slabochy!“ „Proč modlitba nefunguje? Asi se modlím špatně!“ „Asi se modlím málo!“ „Když neslyšíš, nebude se už namáhat. Zklamals mě!“ „Vždyť jsem to věděl, že se na mě vykašleš! A to mě prý máš rád!“ „!...a může mi Bůh splnit něco. Když si myslím, že neexistuje?“ „Půjdu do jiné církve. Tam říkají, že je Bůh uzdraví na počkání, stačí se postavit do řady.“

Problémy nezmizí tím, že v modlitbě poprosíme Boha za uzdravení, za odpuštění nebo za odvrácení neštěstí a čekáme, co bude. Modlitba není všelék na naše každodenní problémy, ani medicína na rychlé uzdravení. Zkušenost ukazuje, že se mnohé, za co prosíme, modlitbou nezmění, nebo se naopak ještě zhorší. Co dělat potom? Trápit se tím, že Bůh mě zklamal, že mě neslyší nebo že se modlím špatně?

- Přečteme citát Alberta Schweitzera: „Modlitby nezmění svět, ale modlitby změni člověka a člověk potom změni svět.“

Modlitba není jeden z mnohých způsobů řešení problémů, ať už se po ní vyřeší nebo ne. Boha nelze řídit našimi prosbami a přáními. Bůh si neskládá naše modlitby do sbírky a neměří, kdo z nás se modlí více nebo lépe. Když v modlitbě spojujeme svůj život s Bohem, učíme se vidět mnoho situací a také problémů v jiném světle – v dialogu s tím, který je Dobro a Smysl sám. Modlitba může změnit leckteré naše postoje. S tímto vědomím můžeme neřešitelnou situaci v modlitbě přijmout a vydržet, trpělivě a bez tlaku na výkon, že se skrze modlitbu přece musí něco změnit.

Když se modlíme za jedničku, za něčí uzdravení nebo za odvrácení neštěstí a ono se to stane, určitě to není díky našim modlitbám.

- Podíváme se na uvedené, příp. na předcházející prosby a děti se je pokusí přeformulovat. Co mohu změnit, abych tuto nepřijemnou situaci mohl vidět z jiného úhlu pohledu nebo v jiném světle? Aby se má prosba netýkala situace, ale změny mého jednání?
Např. Dej, ať dostanu jedničku z písemky. – Dej, ať se dokážu soustředit a zvládnou to. Dej ať mám odvahu zeptat se učitelky, když nebudu něčemu rozumět. Apod. Dej, ať se uzdraví. – Dej, ať zvládne svou nemoc. Dej mi sľu, abych jí/mu dokázal(a) pomáhat, i když je to těžké. Apod. Výpovědi se souhlasem dětí přečteme.

3. Závěr

Modlitba pro...

Děti mohou naformulovat a pak se pomodlit modlitbu

- pro určitou osobu, kterou znají
- podle událostí z aktuálního výtisku novin
- pro celou skupinu
- každý sám pro sebe

Co není modlitba

Podle toho, co děti vědí, že modlitba je, mohou přemýšlet o tom, co určitě není. Např. Modlitba není výhodný obchod. Modlitba není lék na každou nemoc. Modlitba není cesta k úžasným zážitkům. Modlitba není východisko z problému. Apod.

Společný závěr práce

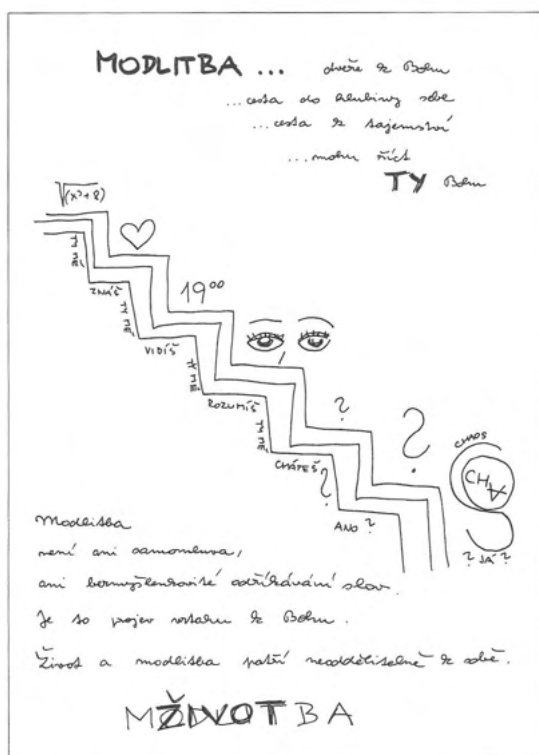
Činnost nebo modlitba na závěr setkání může vycházet z předchozí práce podle toho, čím jsme se zabývali. Přečteme si např. „definici“ modlitby, na které jsme se dohodli, texty inspirované modlitbou Antoine de Saint Exupéryho, prezentace samostatné práce o druzích modliteb a postojích apod.

4. Zápis

Nadpis: **Modlitba – ...**

Podobně jako v předchozí hodině děti v úvodu setkání doplní slovo, které podle nich vystihuje podstatu modlitby, příp. „definici“, na které se ve společné práci dohodly.

Zápis: **Modlitba není ani samomluva, ani mechanické odříkávání slov. Je to projev vztahu k Bohu. Život a modlitba patří neoddělitelně k sobě.**

Modlitba a já?

1. Jsi

- děvče chlapec

2. Modlíš se

- pravidelně zřídka
 někdy vůbec

3. Když se nemodlíš. Jaký důvod k tomu máš?

- nemám čas nepotřebuji to
 nemám chuť nevidím v tom žádný
 nechce se mi smysl

4. Když se modlíš. Kdy se modlíš nejčastěji?

- ráno přes den
 v poledne večer

5. V jakých situacích se nejčastěji modlíš?

- když mám strach když je mi dobře
 když je mi zle

6. Jak se nejraději modlíš?

- potichu a o samotě vlastními slovy
 spolu s druhými naučené modlitby

7. Kdo tě naučil se modlit?

.....

- nikdo

8. Kde se nejraději modlíš?

.....

9. Jaké máš zkušenosti s modlitbou?

.....

10. Myslíš si, že lidé, kteří se modlí, jsou šťastnější?

.....

11. Jakou modlitbu by sis přál(a) v hodině náboženství, aby ti vyhovovala?

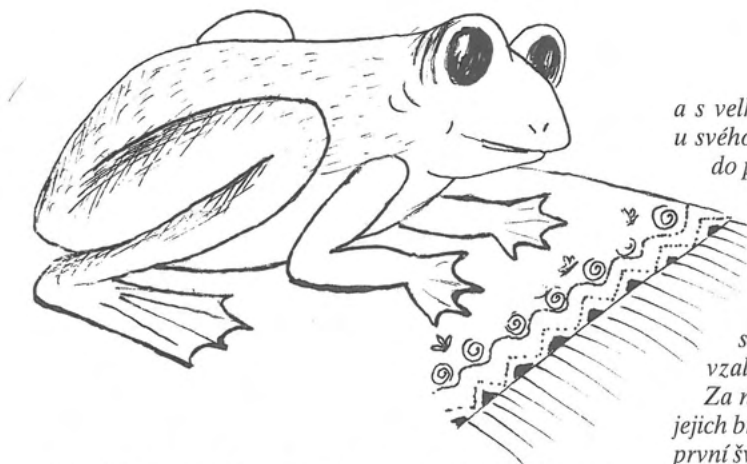
.....

.....

.....

Tři pírka

Byl jeden král a měl tři syny. Dva starší byli hluchní a mnohomluvní a mysleli si, jak nejsou chytří a bystří. Tomu nejmladšímu pak říkali hloupý princ. Když král zestárnul a poznal, že jeho život končí, chtěl jednomu ze svých synů předat vládu. Zavolal si je tedy k sobě a řekl: „Králem se stane ten, kdo mi přinese ten nejjemnější a nejvzácnější koberec.“

Aby se princové nehádali, vyhodil do vzduchu tři pírka a řekl: „Vydáte se tím směrem, kterým poleti.“ První pírko letělo na východ, druhé na západ a třetí pírko neletělo nikam. Snadlo se nejmladšímu princovi k nohám a zůstalo tam ležet. Oba starší se svém bratrovi vysmáli, nasedli na koně a s velkou rychlostí a křikem odjeli pryč. Nejmladší princ se smutně díval, kam jeho pírko dopadlo. Najednou zpozoroval, že v zemi jsou ukryté dveře. Otevřel je a uviděl schody do podzemí.

Sestoupil po nich dolů a ocitl se před dalšími dveřmi. Zaklepal na ně a vešel. Uvnitř seděla velká tlustá ropucha a kolem sebe měla své malé ropuší děti. Ropucha se prince zeptala, co jej k ní přivádí, a on jí vše po pravdě vyprávěl. „Mám přinést ten nejvzácnější a nejjemnější koberec.“ skončil své vyprávění. Ropucha pak vytáhla z truhly koberec a dala jej princovi.

Byl tak krásný, že na širém světě nebylo nic vzácnějšího a jemnějšího. Princ poděkoval a vrátil se zpátky na zem. Za nějaký čas se vrátili také bratři. Mysleli, že jejich bratr nepřinese nic, tak sebrali šátek první ženě, kterou potkali, a s velkými řečmi, jak bylo těžké a namáhavé jej získat, jej položili před krále. Také nejmladší princ položil před krále svůj koberec a nebylo krásnějšího a vzácnějšího.

Král užasl a řekl: „Podle mého slova patří království mému nejmladšímu synovi.“ Ale dva starší nechtěli, aby se hlupák stal králem a křičeli. Nenechali otce tak dlouho v klidu, dokud své slovo neodvolal a vyhlásil další úkol.

„Králem se stane ten, kdo mi přinese ten nejkrásnější prsten,“ řekl a hodil do vzduchu tři pírka.

První pírko letělo na východ, druhé na západ a třetí pírko se opět sneslo třetímu princovi k nohám. Starší bratři se svém bratrovi vysmáli, nasedli na koně

a s velkou rychlostí a křikem zmizeli v dálce. Nejmladší u svého pírka chvíli poseděl, pak otevřel dveře a vydal se do podzemí. Zaklepal na dveře, vešel a ropucha, kolem které poskakovaly malé žabky, se zeptala: „Co tě ke mně přivádí?“ Princ jí vše po pravdě vypověděl a nakonec řekl: „Mám přinést ten nejkrásnější prsten.“ Ropucha se podívala, vzala truhlici, vytáhla z ní prsten tak krásný, jaký svět ještě nespatriil, a podala jej princovi. Princ prsten vzal, poděkoval a vrátil se zpátky na zem.

Za nějaký čas se vrátili také princovi bratři. Mysleli, že jejich bratr, který zůstal doma, nemůže nic přinést, tak stáhli první švadleně z vesnice z prstu náprstek a s velkými řečmi, jak bylo těžké a namáhavé jej získat, jej odevzdali králi. Když král uviděl prsten, který přinesl jeho nejmladší, řekl: „Nejmladší princ se stane králem.“ Ale dva starší mu to vymlouvali a nedali mu pokoj, dokud své slovo neodvolal, znovu rozfoukl pírka a vyhlásil další úkol: „Králem se stane ten, kdo si přivede nejkrásnější ženu.“

První pírko letělo zase na východ, druhé na západ a třetí se zase sneslo nejmladšímu k nohám. Starší bratři nasedli na koně a s velkou rychlostí a křikem zmizeli v dálce. Nejmladší pak sestoupil po schodech do sklepení. Tam potřetí zaklepal na dveře, vstoupil a opět ropuše vše vyprávěl. „Mám si přivést tu nejkrásnější ženu, budoucí královnu.“

Ropucha se zamyslela: „Nejkrásnější ženu? No, tu zrovna po ruce nemám, ale dobře, máš ji mít!“ Pak dala princovi pokladnici a řekla: „Je v ní šest myší a ještě si k nim vyber jednu z mých dcer.“

„Na co mi to všechno bude?“ pomyslel si princ, ale pak jednu žabku chytil a dal do krabičky. Najednou se krabička proměnila v kočár, z myší se stali koně a žabka se proměnila v překrásnou princeznu. Byla tak krásná, že ji princ políbil, poděkoval, osedlal koně a vrátil se ke králi. Jeho bratři se vrátili také a vezli s sebou první lepší děvčata, která ve vesnici pod zámek potkali.

Když král uviděl, jak v kočáře přijíždí jeho nejmladší syn s překrásnou dívkou, řekl:

„Králem se stane můj nejmladší syn!“ Dva starší zase začali křičet a nerozhodný král vyhlásil nový úkol: „Královnou se stane ta, která proskočí prstenem zavěšeným u stropu.“ Starší bratři mysleli, že jejich selské dívky to dokážou a princova křehká žena si ublíží, ale mylili se. Jejich ženy si polámaly ruce a nohy a žena nejmladšího prince vyskočila do výšky lehce a půvabně jako žabka. Tak se stal hloupý princ králem a vládl se svou ženou moudře a spravedlivě až do smrti.

(Podle pohádky bratří Grimmů)

Malý princ a liška

Liška umlkla a dlouho se dívala na malého prince.

„Ochoč si mě, prosím!“ řekla.

„Velmi rád,“ odvětil malý princ, „ale nemám moc času. Musím objevit přátele a poznat spoustu věcí.“

„Známe jen ty věci, které si ochočíme,“ řekla liška. Lidé už nemají čas, aby něco poznávali. Kupují u obchodníku věci úplně hotové. Ale poněvadž přátelé nejsou na prodej, nemají přátel. Chceš-li přitele, ochoč si mě!“

„Co mám dělat?“ zeptal se malý princ.

„Musíš být hodně trpělivý,“ odpověděla liška. „Sedneš si nejprve kousek ode mne, takhle do trávy. Já se budu na tebe po očku dívat, ale ty nebudeš nic říkat. Řeč je pramenem nedorozumění. Každý den si však budeš moci sednout trochu blíž...“

Druhý den přišel malý princ zas.

„Bylo by lépe, kdybys přicházel vždycky ve stejnou hodinu,“ řekla liška. „Přijdeš-li například ve čtyři hodiny odpoledne, již od tří hodin budu šťastná. Čím více čas pokročí, tím budu šťastnější. Ve čtyři hodiny budu už rozechvělá a neklidná; objevím cenu štěstí! Ale budeš-li přicházet v různou dobu, nebudu nikdy vědět, v kterou hodinu vyzdobit své srdce... Je třeba zachovávat řád.“

„Co to je řád?“ řekl malý princ.

„To je také něco moc zapomenutého,“ odpověděla liška, „to, co odlišuje jeden den od druhého, jednu hodinu od druhé. Moji lovci například zachovávají také řád. Tančí každý čtvrtek s děvčaty z vesnice. Každý čtvrtek je tedy nádherný den! Jdu na procházku až do vinice. Kdyby lovci tančili kdykoliv, všechny dny by se podobaly jeden druhému a neměla bych vůbec prázdniny.“

Tak si malý princ ochočil lišku.

Jakub vymyslel modlitbu

Zahrada u domu. Pětiletý Jakub se houpá na houpačce a povídá si pro sebe do rytmu: *Já jsem tu. Ty jsi tu. My jsme oba tu. A ještě jednou. Já jsem tu. Ty jsi tu. My jsme oba tu. Hm! Nechá houpačku dohoupat, až se zastaví, a řekne: A když nic nedělám. Když jsem úplně potichu. Tak já jsem tu. Ty jsi tu. My jsme oba tu. Platí! Vychází to! Začne se znovu houpat a dál říká: Já jsem tu. Ty jsi tu. My jsme oba tu.*

Táta se vrací z práce, zaposlouchá se a řekne: *Jasně, že jsi tady, Jakube.*

Jakub se nenechá rušit: *Ahoj! ...Já jsem tu. Ty jsi tu. My jsme oba tu.*

Táta se zastaví: *Copak je to za nové rozpočítadlo?*

Jakub: *To není žádné rozpočítadlo. To je něco úplně jiného! To je modlitba, kterou jsem právě vynalezl!*

Táta: *Modlitba?*

Jakub: *Víš. Modlitby ze školky jsou nudné. A večer doma taky. Jsou pořád stejné nebo když ujdou, tak se hodí třeba jen k jídlu nebo na ráno, když nemám čas. Vynalezl jsem modlitbu, která se hodí ke všemu. Řeknu ti ji, chceš?*

Táta: *No, to jsem zvědavý.*

Jakub: *Dobrý Bože! Já jsem tu. Ty jsi tu. My jsme oba tu.*

Táta nechápavě: *No. A dál?*

Jakub: *Dál už nic. To přece stačí.*

Táta: *No, je to docela neobvyklé.*

Jakub vysvětluje: *Přece když řeknu: Dobrý Bože, pomyslí si: Aha, Jakub mě volá. Musím jít za ním. Já jsem tu. Ty jsi tu. Jasně, ne? Bůh je přece všude – maminka to říkala.*

Táta souhlasně pokývá hlavou: *Jasně, maminka má pravdu.*

Jakub: *No, a když já jsem tu a Bůh je tu, tak jsme oba tu – to je hezké, ne? A navíc to platí pořád. Při hraní, při jídle, při houpání, dokonce i když nic nedělám – právě to testuju!*

Táta se zamyslí: *Vypadá to, že máš pravdu.*

Jakub: *Jestli se ti moje modlitba líbí, dám ti ji.*

Táta překvapeně: *Ó, děkuji!*

Jakub: *Můžeme ji říkat společně každý tam, kde právě budeme.*

Myslíš, že se ti bude hodit taky do práce?

Táta: *Myslím, že ano.*

Jakub: *A do autobusu?*

Táta: *Myslím, že taky.*

Jakub: *Víš co, tati, hned zítra to otestuj a večer mi povíš, jestli to vyšlo.*

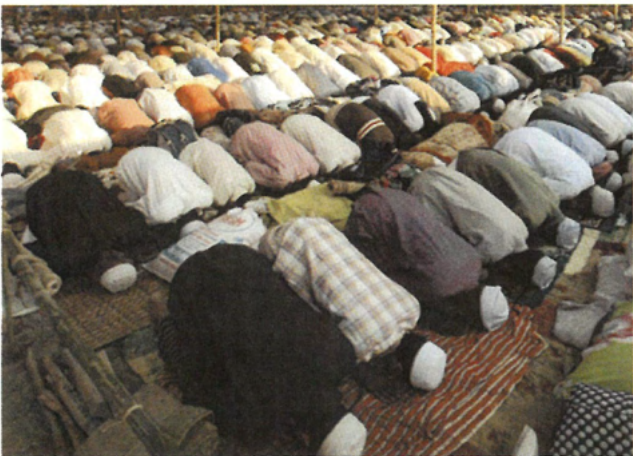
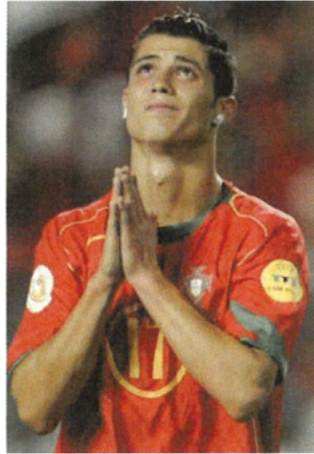
Táta nadšeně: *Tak dobře. Uděláme pokus.*

Jakub se ujišťuje: *Ale, tati, zapamatoval sis to dobře?*

Táta: *Jasně. Dobrý Bože, já jsem tu. Ty jsi tu. My jsme oba tu.*

(Martin Jäggle, Lene Mayer-Skumanz, Mit Kinder über den Glauben reden)

Anselm Grün o modlitbě

Když ráno při vstávání přednesu všechny myšlenky o dnešní práci, které se mi honí hlavou, před Boha, a poprosím ho o požehnání, pak neklesám pod prací už na samém prahu dne, ale mohu se do ní pustit klidnější a uvolněnější. Právě ranní modlitba je tedy nejlepší možností pro promyšlení nastávajícího dne.

Večer znovu procházím práci uplynulého dne. Mohu se tiše posadit před Bohem a nechat plynout celý den jako kabaret: práci, rozhovory, lidi, s nimiž jsem se setkal, konflikty, které se objevily, mé reakce, myšlenky, pocity a nálady. Rozestřu to vše v tichosti před Bohem, pokouším se to k němu pozvednout, aby přijal den s jeho dobrými stránkami i s jeho selháními, aby odpustil, co bylo špatně, aby uzdravil, co ve mně bylo zraněno, nebo co jsem zranil ve druhých. V tiché modlitbě vyvstane všechno, co se mě během dne silně dotklo, ale co jsem neměl čas strávit.

Abych se mohl setkat s Bohem, musím se předně setkat nejdříve sám se sebou. Modlitba začíná tím, že se setkám sám se sebou. Mám-li se setkat se sebou, však neznamená, že bych se měl ustavičně točit kolem sebe a kolem svých problémů, nebo že bych měl ustavičně rozbírat svůj duševní stav. Nýbrž to znamená, že se mám prodat ke své pravé totožnosti, k svému „já“, k jádru své osobnosti.

Modlitba Antoine de Saint Exupéryho

Neprosím o zázrak, Pane, nýbrž o sílu pro všední den.

Nauč mne umění malých kroků.

Učiň mne důvtipným a vynalézavým, učiň mne jistým, abych si uměl správně rozdělit čas.

Daruj mi jemný postřeh, abych pochopil, co je prvořadé a co druhořadé.

Prosím o sílu pro kázeň a míru, abych životem jen neproklouzával,

ale abych si běh dne rozumně rozdělil,

abych si všiml záblesků světla a výšin

a abych si alespoň tu a tam našel čas pro kulturní prožitek.

Dej mi poznat, že blouznění, ať o minulosti nebo budoucnosti, nepomáhá dál.

Pomoz mi, abych to nejbližší činil co nejlépe a nyníjší chvíli poznal jako nejdůležitější.

Ochraň mne před naivní vírou, že v životě musí jít všechno hladce.

Daruj mi střízlivé poznání, že těžkosti, porážky, neúspěchy a zvraty

jsou samozřejmým doplňkem života, kterým rosteme a zrajeme.

Připomeň mi, že srdce často stávkuje proti rozumu.

Pošli mi v pravou chvíli někoho, kdo má odvahu říci mi pravdu v lásce.

Dej mi denní chléb pro tělo a duši, projev tvé lásky, přátelskou ozvěnu

a alespoň občas prožitek, že mne někdo potřebuje.

Vím, že se mnohé problémy vyřeší tím, že se nic nedělá,

dej mi, abych uměl čekat.

Chtěl bych také tebe a jiné nechat vymluvit.

Nejdůležitější věci si člověk neříká sám sobě, jsou mu řečeny.

Víš, jak velice potřebujeme přátelství.

Dej, abych této nejkrásnější, nejobtížnější, nejriskantnější

a nejjemnější věci života dorostl.

Propůjč mi nutné vnuknutí, abych ve správném okamžiku odevzdal balíček

dobra, se slovy nebo bez nich, na správném místě.

Ochraňuj mne před strachem, že bych mohl zmeškat život.

Nedávej mi, co si přeji, ale co potřebuji.

Nauč mne umění malých kroků.

„Proste a bude vám dáno; hledejte a naleznete; tlučte a bude vám otevřeno. Neboť každý, kdo prosí, dostává, a kdo hledá nalézá, kdo tluče, tomu bude otevřeno.“ L 11, 9-10

„Modlitby nezmění svět, ale modlitby změní člověka a člověk potom změní svět.“

Albert Schweitzer

IV. - 22 - 7

